

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.3.5>

## **АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ В АСПЕКТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН<sup>1</sup>**

**Резнік О.М.,**  
*військовослужбовець,  
доктор юридичних наук, професор,  
Заслужений юрист України,  
провідний науковий співробітник Маркетингового центру НДЧ  
кафедри маркетингу Сумського державного університету  
ORCID: 0000-0003-4569-8863*

**Горобець Н.С.**  
*доктор філософії зі спеціальності 081,  
старша викладачка кафедри адміністративного, господарського права  
та фінансово-економічної безпеки  
Сумського державного університету  
ORCID: 0000-0002-0282-2775*

**Резнік О.М., Горобець Н.С. Адміністративно-правове регулювання «зеленої» економіки в аспекті забезпечення економічної стійкості України: сучасний стан.**

Статтю присвячено комплексному науковому дослідженню сучасного стану адміністративно-правового регулювання «зеленої економіки» у забезпеченні економічної стійкості України шляхом розкриття його сутності та відповідно встановлення певних особливостей. Розглянуто деякі наукові підходи щодо визначення поняття «зеленої» економіки держави, на підставі їх аналізу висловлено власну думку щодо трактування цього поняття. Констатовано, що станом на сьогодні адміністративно-правове регулювання «зеленої» економіки в Україні здійснюється у відповідності до положень сукупності певних документів, спрямованих на забезпечення екологічно збалансованого економічного розвитку держави. Висловлено авторське бачення щодо розкриття сутності поняття адміністративно-правового регулювання «зеленої» економіки держави, під яким запропоновано вважати сукупність адміністративно-правових норм і механізмів, спрямованих на інтеграцію принципів сталого розвитку та охорони навколишнього середовища в економічну політику країни. Виділено основні характеристики адміністративно-правового регулювання «зеленої» економіки держави, а саме: інтеграція екологічних стандартів у національну правову систему шляхом включення екологічних вимог і стандартів у нормативно-правові акти, що регулюють економічні процеси; стимулювання «зелених» інвестицій та інновацій, що вимагає розробки та впровадження відповідних правових норм з метою стимулювання інвестицій в екологічно чисті технології та розвиток «зелених» секторів економіки; координація між державними та приватними інститутами, що передбачає взаємодію між державними органами та приватним сектором забезпечення ефективного впровадження «зелених» ініціатив; розвиток правової інфраструктури з метою розбудови правових механізмів, які сприяють розвитку «зеленої» економіки; забезпечення механізмів контролю та нагляду, що досягається шляхом створення ефективних механізмів державного контролю та нагляду за реалізацією екологічних норм і стандартів тощо.

**Ключові слова:** адміністративно-правове регулювання, «зелена» економіка, «зелене» зростання, економічне зростання, економічна стійкість держави, екологічна стійкість держави.

<sup>1</sup> Виконано в рамках НДР 0125U000418 Забезпечення повоєнного відновлення зеленого економічного зростання національної економіки: когнітивно-поведінкові технології та правові механізми міжнародної допомоги».

**Reznik O.M., Horobets N.S. Administrative and legal regulation of the «green» economy in the aspect of ensuring the economic sustainability of Ukraine: current state.**

The article is devoted to a comprehensive scientific study of the current state of administrative and legal regulation of the «green» economy in ensuring the economic stability of Ukraine by revealing its essence and, accordingly, establishing certain features. Some scientific approaches to defining the concept of the «green» economy of the state are considered, and based on their analysis, one's own opinion is expressed regarding the interpretation of this concept. It is stated that as of today, administrative and legal regulation of the «green» economy in Ukraine is carried out in accordance with the provisions of a set of certain documents aimed at ensuring environmentally balanced economic development of the state. The author's vision is expressed regarding the disclosure of the essence of the concept of administrative and legal regulation of the «green» economy of the state, under which it is proposed to consider a set of administrative and legal norms and mechanisms aimed at integrating the principles of sustainable development and environmental protection into the economic policy of the country. The main characteristics of the administrative and legal regulation of the «green» economy of the state are highlighted, namely: integration of environmental standards into the national legal system by including environmental requirements and standards in regulatory legal acts regulating economic processes; stimulation of «green» investments and innovations, which requires the development and implementation of relevant legal norms in order to stimulate investment in environmentally friendly technologies and the development of «green» sectors of the economy; coordination between public and private institutions, which involves interaction between public authorities and the private sector to ensure the effective implementation of «green» initiatives; development of legal infrastructure in order to build legal mechanisms that contribute to the development of the «green» economy; provision of control and supervision mechanisms, which is achieved by creating effective mechanisms of state control and supervision over the implementation of environmental norms and standards, etc.

**Key words:** administrative and legal regulation, «green» economy, «green» growth, economic growth, economic sustainability of the state, environmental sustainability of the state.

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах глобальних економічних та екологічних викликів, перехід до «зеленої економіки» є одним із ключових інструментів забезпечення сталого розвитку держави. Виснаження природних ресурсів, зростання рівня забруднення довкілля та кліматичні зміни вимагають перегляду традиційних підходів до економічного зростання та запровадження нових моделей, що забезпечать баланс між економічною діяльністю та екологічною безпекою. Однією з ключових концепцій, що сприяє сталому розвитку, є «зелена економіка». Для України питання адміністративно-правового регулювання «зеленої» економіки набуває особливої ролі, адже на сьогодні країна перебуває у складних соціально-економічних умовах, тому й потребує відбудови зруйнованої інфраструктури та адаптації економіки до європейських екологічних стандартів. Незважаючи на існування низки нормативно-правових актів та програм, що спрямовані на розвиток «зеленої економіки», адміністративно-правове регулювання в цій сфері залишається фрагментарним, що виправдовує його недостатньо високу ефективність. З огляду на зазначене, актуальність обраної тематики наукового дослідження визначається встановленням особливостей та розкриттям сутності адміністративно-правового регулювання «зеленої економіки» у забезпеченні економічної стійкості України.

**Метою статті** є з'ясування сучасного стану адміністративно-правового регулювання «зеленої економіки» у забезпеченні економічної стійкості України шляхом розкриття його сутності та відповідно встановлення певних особливостей.

**Стан опрацювання проблематики.** Вивчення питань, пов'язаних із запровадженням «зеленої» економіки в Україні та особливостями подальшої реалізації цієї моделі економічного розвитку держави, привертає увагу багатьох дослідників, серед яких можемо зазначити наступних: М.Р. Бей, Ю.Т. Боровик, М.І. Бублик, В.В. Бугайчук, Ю.В. Єлагін, Н.П. Захаркевич, О.І. Марченко, Ю.В. Неголюк, О.М. Полякова, К.О. Сич, О.С. Чмир, М.Є. Шкурат та ін. Врахування актуальності обраної тематики наукового пізнання вимагає здійснення комплексного дослідження питань, пов'язаних з розкриттям сутності та з'ясування особливостей адміністративно-правового регулювання «зеленої» економіки держави, з метою формування власного авторського бачення щодо окреслених питань.

**Виклад основного матеріалу.** Досягнення цілей обраного напрямку наукового дослідження звісно вимагає першочергово з'ясувати та розкрити сутність поняття «зеленої» економіки.

О.С. Чмир та Н.П. Захаркевич надають визначення «зеленої» економіки як засобу забезпечення сталого розвитку, а її формування пов'язують із переглядом стандартів життя суспільства з метою збереження природного середовища, підвищення ефективності використання ресурсів, розвитку екологоорієнтованої діяльності та структурної перебудови економіки в бік збільшення частки «зелених» секторів та скорочення «коричневих» [1, с. 60]. К.О. Сич, В.В. Бугайчук та І.Ф. Грабчук висловлюють думку, що «зелена» економіка є складовою частиною сталого розвитку та передбачає гармонійне співіснування економічної, соціальної систем і навколишнього середовища [2]. О.І. Марченко та В.О. Мамалига дотримуються наукової позиції, що «зелена» економіка є складовою частиною сталого розвитку і передбачає збалансоване співіснування навколишнього середовища, соціальної та економічної систем [3, с. 539]. М.І. Бублик та М.Р. Бей визначають «зелену» економіку як напрям в економічній думці, в межах якого вважають, що економіка є залежним компонентом природного середовища, в якому вона існує і є його частиною [4, с. 33]. Ю.Т. Боровик, Ю.В. Єлагін та О.М. Полякова зазначають, що «зелена» економіка базується на альтернативних джерелах енергії і палива, технології екологічно чистого виробництва, чистих технологіях у веденні сільського господарства, «зеленому будівництві», а також програмах очищення повітря, води та ґрунту від забруднень, перероблення та утилізації відходів тощо [5, с. 80].

Наведені наукові підходи до досліджуваного терміну дають можливість зробити висновок, що *«зелена» економіка держави* є моделлю економічного розвитку, спрямованою на забезпечення екологічної стійкості держави шляхом раціонального використання природних ресурсів, зменшення забруднення довкілля та впровадження екологічно безпечних технологій. Перехід до такої моделі передбачає структурну перебудову традиційної економіки з метою зменшення забруднення, збереження та примноження природного капіталу, оптимізації використання ресурсів і розвитку галузей, орієнтованих на чисте виробництво, альтернативні джерела енергії та інноваційні екологічні рішення. Однак одразу ж слід зазначити, що для ефективної реалізації «зеленої» економіки як моделі економічного розвитку одним з вагомих факторів є належне адміністративно-правове регулювання, з'ясуванню особливостей якого далі необхідно приділити окрему увагу.

Діючим міжнародним документом у сфері зміну клімату є Паризька угода (The Paris Agreement) від 12 грудня 2015 року (набула чинності 4 листопада 2016 року), прийнята 196 сторонами на Конференції ООН зі зміни клімату (COP21) у Парижі. Реалізація Паризької угоди вимагає економічних і соціальних перетворень, заснованих на найкращих наявних наукових даних [6]. Крім зазначеної угоди у 2021 році у відповідь на кліматичну кризу Європейська Комісія затвердила програму під назвою Європейська зелена угода (The European Green Deal). Згідно її положень подолання таких загроз існування для Європи та світу, як зміни клімату і погіршення навколишнього середовища, мають на меті перетворити економіку Європейського Союзу на сучасну, ресурсоефективну та конкурентоспроможну, зокрема, шляхом мінімізації викидів парникових газів до 2050 року [7].

У нашій державі основу адміністративно-правового регулювання «зеленої» економіки формують цілий комплекс нормативно-правових документів, положення яких головним чином спрямовані на сприяння екологічній модернізації та сталому розвитку України. Розглянемо деякі з них.

Звісно першочергово мова йде про законодавчі акти, положення яких в тій чи іншій мірі регулюють загальні або конкретні питання щодо впровадження та розвитку концепції «зеленої» економіки. Серед них особливе місце займають норми Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-XII, що містять правові основи охорони природи, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Він регулює відносини у галузі охорони довкілля та встановлює обов'язки державних органів, підприємств і громадян щодо збереження природного середовища [8]. Не менш важливими в регулюванні «зеленої» економіки є також положення Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України», спрямовані на стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії та впровадження екологічно чистих технологій в енергетичному секторі. Ним передбачено заходи для підтримки «зеленої» трансформації енергетичної системи України [9].

Вагомими в регулюванні «зеленої» економіки в Україні є також документи, що не мають законодавчої сили, але містять важливі положення щодо впровадження моделі «зеленої» економіки. До прикладу, 28 червня 2024 року у Відні між Україною та Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO) було підписано Програму зеленого відновлення промисловості

України на 2024–2028 роки. Програма визначає стратегічне бачення трансформаційного та стійкого відновлення промисловості України [10]. Причиною для визнання такої ключової цілі стало обмеження державних інструментів стимулювання для переходу до циркулярної економіки. Просування України на шляху вступу до Європейського Союзу вимагає зеленого промислового відновлення держави, що має включати можливості для сприяння декарбонізації промисловості та переходу до циркулярної економіки, включаючи сприяння ресурсоефективному та чистішому виробництву, ефективне управління відходами (включаючи небезпечні відходи), енергоефективності та впровадження відновлюваних джерел енергії [11].

Національна політика «зеленого» зростання спрямована на інтеграцію принципів сталого розвитку в економічну діяльність через стимулювання екологічно чистих технологій, збереження природних ресурсів і підтримку відновлюваної енергетики. Ця політика передбачає адаптацію економіки України до нових екологічних викликів і стандартів, встановлених Європейським Союзом та міжнародними угодами, такими як Паризька угода щодо зміни клімату. Офіційного документу під такою назвою в Україні не існує, тому ця політика формується на базі комплексу документів. Серед них слід вказати такі: Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджені указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019, в яких визначено пріоритети сталого розвитку країни, зокрема, націлені на екологічну сталість, використання відновлюваних джерел енергії, збереження природних ресурсів, підвищення енергоефективності [12]; Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року, згідно якої встановлені зобов'язання для України щодо інтеграції європейських екологічних стандартів і норм, зокрема в частині зменшення викидів парникових газів, розвитку «зеленої» економіки, впровадження альтернативної енергетики та збереження біорізноманіття [13]; Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2021 року № 443-р, орієнтований на управління природними ресурсами, захист довкілля та розвиток економічної діяльності в рамках «зелених» технологій [14] тощо.

Окремої уваги також потребує «Зелена» таксономія в Україні. Зазначимо, що «Зелена» таксономія є офіційно затвердженою системою класифікації економічної діяльності, яка визначає, які види господарської діяльності є екологічно стійкими. Вона є ключовим інструментом для спрямування фінансових потоків на підтримку «зеленої» економіки та забезпечує відповідність екологічним стандартам Європейського Союзу та міжнародним угодам. Таксономія визначає критерії для секторів економіки, які можуть вважатися «зеленими», серед яких виділяють: відновлювану енергетику (сонячна, вітрова, гідроенергетика); чисту мобільність (електротранспорт, гібридні авто, громадський транспорт); енергоефективність у будівництві (пасивні будинки, технології енергозбереження); екологічно чисте виробництво та переробка відходів; органічне сільське господарство; стимулювання «зелених» інвестицій. Таксономія розроблена відповідно до Європейського зеленого курсу та принципів ESG (Environmental, Social, and Governance), що сприяє євроінтеграції України [15]. При цьому слід акцентувати, що станом на сьогодні в Україні відсутній офіційно затверджений документ під назвою «Зелена таксономія», а наявний лише звіт «Зелена таксономія в Україні», опублікований Програмою розвитку ООН, в якому аналізується можливість впровадження даної системи класифікації в країні. Іншими словами він не є офіційним нормативно-правовим актом, а лише має рекомендаційний характер щодо подальшої розробки «зеленої» таксономії в Україні.

Так само неофіційним нормативно-правовим документом, що містить положення щодо впровадження та вдосконалення «зеленої» економіки держави, є Зелене повоєнне відновлення України. Вони носять рекомендаційний характер і визнають, що побудова економіки майбутнього полягає в економічному зростанні на засадах декарбонізації, що передбачає зростання показників вуглецевої продуктивності економіки (декарбонізація), водної продуктивності, зменшення питомих показників утворення відходів та забруднення вод і повітря, розвиток циркулярної економіки [16].

**Висновки.** Вище викладене дозволяє дійти висновку, що на сьогодні «зелена» економіка сприяє не лише сталому економічному зростанню, а й забезпеченню екологічної безпеки та стабільності держави, що є важливим для підвищення якості життя громадян. При цьому слід акцентувати, що формування «зеленої» економіки вимагає належного адміністративно-правового регулювання, спрямованого на підтримку екологічної модернізації промисловості, впровадження механізмів

циркулярної економіки, розвиток низьковуглецевих технологій і посилення екологічної відповідальності бізнесу та суспільства.

Адміністративно-правове регулювання «зеленої» економіки в Україні здійснюється у відповідності до положень сукупності певних документів, що умовно можна розподілити на такі: офіційні (до прикладу, законодавчих актів), так звані неофіційні (зокрема, певних програм, стратегій, звітів тощо). Не зважаючи на те, що вони можуть регулювати різні аспекти «зеленої» економіки країни, їх мета є спільною, адже спрямовані вони на забезпечення екологічно збалансованого економічного розвитку держави шляхом досягнення економічної стійкості, раціонального використання природних ресурсів, мінімізації негативного впливу на довкілля, стимулювання інновацій і розвитку «зелених» секторів економіки, європейської інтеграції та виконання міжнародних зобов'язань, підвищення якості життя населення тощо.

Відтак вважаємо, що під адміністративно-правовим регулюванням «зеленої» економіки держави слід розуміти сукупність адміністративно-правових норм і механізмів, спрямованих на інтеграцію принципів сталого розвитку та охорони навколишнього середовища в економічну політику країни. Адміністративно-правове регулювання «зеленої» економіки держави сприяє досягненню економічної стабільності, забезпечуючи баланс між екологічною безпекою та економічною стійкістю національної економіки, а також створюючи умови для сталого розвитку та зменшення економічних ризиків, пов'язаних з екологічними проблемами. Своєю чергою до основних характеристик адміністративно-правового регулювання «зеленої» економіки держави доцільно віднести наступні: 1) інтеграція екологічних стандартів у національну правову систему шляхом включення екологічних вимог і стандартів у нормативно-правові акти, що регулюють економічні процеси; 2) стимулювання «зелених» інвестицій та інновацій, що вимагає розробки та впровадження відповідних правових норм з метою стимулювання інвестицій в екологічно чисті технології та розвиток «зелених» секторів економіки; 3) координація між державними та приватними інститутами, що передбачає взаємодію між державними органами та приватним сектором забезпечення ефективного впровадження «зелених» ініціатив; 4) розвиток правової інфраструктури з метою розбудови правових механізмів, які сприяють розвитку «зеленої» економіки; 5) забезпечення механізмів контролю та нагляду, що досягається шляхом створення ефективних механізмів державного контролю та нагляду за реалізацією екологічних норм і стандартів тощо.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Чмир О.С., Захаркевич Н.П. «Зелена» економіка: сутність, цілі та базові принципи. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 3 (33). С. 54–62.
2. Сич К.О., Бугайчук В.В., Грабчук І.Ф. Тенденції та перспективи розвитку зеленої економіки в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 30. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-48>.
3. Марченко О.І., Мамалига В.О. «Зелена» економіка: теоретичні аспекти. *Східна Європа: економіка бізнес та управління*. 2019. № 6 (23). С. 535–541.
4. Бублик М.І., Бей М.Р. Особливості «зеленої» економіки та основні інструменти її трансформування в соціальноорієнтовану систему. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Проблеми економіки та управління*. 2016. № 847. С. 29–34.
5. Боровик Ю.Т., Єлагін Ю.В., Полякова О.М. «Зелена економіка»: сутність, принципи, перспективи для України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. № 69. С. 75–83.
6. The Paris Agreement. URL: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>.
7. The European Green Deal. URL: [https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_en](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en).
8. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
9. Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України: Закон України від 30.06.2023 р. № 3220-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 82. Ст. 301.
10. Україна та UNIDO підписали Програму зеленого відновлення промисловості України на 2024-2028 роки. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/0dc30b91-d3dd-476e-bb79-8eb317ed4d4f?lang=uk-UA&title=UkraineTaUnido>.

11. Програма зеленого відновлення промисловості України на 2024-2028 роки. URL: [https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2024-08/UKR\\_Green%20industrial%20recovery%20programme%20for%20Ukraine%202024-2028\\_external\\_online%20%281%29.pdf](https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2024-08/UKR_Green%20industrial%20recovery%20programme%20for%20Ukraine%202024-2028_external_online%20%281%29.pdf).
12. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.
13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011).
14. Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 р. № 443-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/443-2021-%D1%80>.
15. Зелена таксономія в Україні. Звіт 2022. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/UNDP-UA-green-taxonomy-report-UKR.pdf>.
16. Зелене повоєнне відновлення України: візія та моделі. Аналітична записка, Серпень 2022 р. URL: [https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/08/green\\_recovery.pdf](https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/08/green_recovery.pdf).